Oliver Adámek

VILÁGOŠ

Vzestup a pád
Viktora
Orbána

REFLEX
EDICE

Világoš

Vzestup a pád Viktora Orbána

Vyšlo také v tištěné verzi

Oliver Adámek

Világoš - Vzestup a pád Viktora Orbána – e-kniha
Copyright © CZECH NEWS CENTER, a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Martinu Vaitovi,
mimořádnému novináři a znalci Maďarska

© CZECH NEWS CENTER, a. s.
© Grafické prvky Klára Blažková
ISBN ePUB: 978-80-7710-055-7
ISBN MOBI: 978-80-7710-056-4
ISBN PDF: 978-80-7710-054-0
ISBN 978-80-7710-048-9

ÚVOD

Den, co měl 22 hodin 4

ORBÁNISMUS, REŽIM JAKO ŽÁDNÝ JINÝ

Zápas trvá, dokud nevyhrajeme 12
Režim národní spolupráce 20
Bambusové domky 28
Národ bez hranic 34
50 na 50 44
Chrám orbánismu 52
Bitva u Bruselu 58
Angela, přítelkyně na telefonu 64
Fidel Castro z Felcsútu 74
Knihy ve folii, poslanci na orgii 82
Zelenskyj se nebude smát 92
Vypadáme docela dobře 102

MAGYARSKÁ REVOLUCE

Proč Endre K. dostal milost? 108
Nebojte se! 116
Péter, těžký člověk 126
Vylévá se 132
Ferenc se loučí 138
Fidesz v panice 144
Teď, nebo nikdy 152
Tři miliony hlasů 164
Výprask na domácím hřišti 170
Dubajské ministerstvo a nový režim 176
Země bez novin 182
Očistný oheň 188
Proč Maďarsko? 196

Poděkování 202

Úvod

DEN, CO MĚL 22 HODIN

Dvanáctého dubna 2026 jsem vstával v 6 ráno. Přemýšlel jsem, jestli má cenu jet k volební místnosti, kde má volit Viktor Orbán. Nakonec jsem neodolal. Vzal jsem si Bolt a jel přes celou Budapešť do čtvrti Zúgliget, příjemné vilové části na samém kraji města. Cestou jsem koukal na fotky z volebních místností: lidi stáli ve frontách už před šestou, kdy se začínalo volit.

Když jsem dojel ke škole, čekalo na Orbána asi 50 novinářů. Televizní štáby z Itálie, Polska, Německa… ani nevím odkud ještě. Přečetl jsem si, že dosavadní účast byla s náskokem rekordní. Začal jsem mít čím dál silnější pocit, že tohle je poslední den orbánismu. Po jedenácti letech, co jezdím do Maďarska, to bylo strašně zvláštní.

Orbán přijel v koloně krátce před půl devátou, s manželkou rovnou zamířil dovnitř. Když vyšli ven, povedlo se mi nacpat v davu novinářů dopředu, vedle mě stál Orbánův dvorní influencer Dániel Bohár z organizace Megafon, kterou stát dotoval miliardami forintů.

Byl to totální chaos. Na Orbána létaly otázky ze všech stran, snažil se lidi vyvolávat, ale reálně člověk musel svou otázku zakřičet a doufat, že ho zrovna nikdo nepřehluší. Protože na uznání porážky už dotaz dostal, chtěl jsem se zeptat na výsledek. Asi napočtvrté to vyšlo: „Kolik procent čekáte, pane premiére?“ Orbán se na pár vteřin zamyslel a řekl: „Tři miliony hlasů.“

***

O 12 hodin později jsme už věděli, že tři miliony dostal někdo jiný. Večer jsem stál na nábřeží u Dunaje, které bylo celé zaplněné fanoušky vítěze voleb Pétera Magyara. Byly to scény, jaké jsem nikdy neviděl. Při každém dalším oznámeném mandátu pro jeho stranu Tisza dav freneticky křičel.

Krátce po 21:00 hodině čtu na Facebooku Magyara: Premiér Viktor Orbán mi právě po telefonu pogratuloval k našemu vítězství. O chvilku později už na obrazovkách koukám, že na druhé straně Dunaje mluví Orbán: uznává porážku a jedno z prvních slov, co slyším, je **világoš**. Orbán totiž říkal, že výsledek je jasný, tedy maďarsky világos.

Világoš je asi nejznámější maďarské slovo v češtině. „Dostat világoš" se ale maďarsky neříká. Slovo világos znamená *jasný* nebo *světlý*. Do češtiny se dostalo kvůli událostem z roku 1849, kdy u obce Világos na území dnešního Rumunska kapitulovali maďarští revolucionáři. To slovo pro mě v sobě nese i vztah Čechů a Maďarů: Maďarsko není daleko, něco z něj známe, ale zároveň si ho možná představujeme jinak, než jaké doopravdy je. Alespoň já ten pocit časem získal.

Od 22:00 hodin měl začínat livestream našeho podcastu Padni komu padni, jenže poblíž štábu Tiszy nebyl žádný signál, a s hrnoucími se davy to bylo čím dál horší. Musel jsem rychle hledat místo, odkud budu vysílat. Šel jsem postranními uličkami, sledoval jsem, jak lidi vycházejí ven z domů a jen tak křičí na celou ulici. O kousek vedle u řeky vidím dvě asi padesátileté Maďarky, pijí víno a brečí štěstím. Neustále slyším troubení aut, každý kdo teď jede po ulici, nahlas troubí. Jenže už jdu 10 minut a signál pořád nikde. Došel jsem k zastávce Margit híd, Budai hídfő, vidím přijíždět tramvaj šestku, asi 20 lidí vystupuje a všichni řvou, jen tak, z radosti.

A všude po cestě slyším popěvek „Árad a Tisza“ = vylévá se Tisza. Tisza je kromě strany také druhá největší maďarská řeka, proto Magyara tenhle slogan provází.

Livestream našeho podcastu jsem nakonec vysílal z části vestoje, z části na svodidlech. Při vysílání jsem pořád slyšel slavící lidi všude kolem, pak i vítězný projev Magyara, který se rozléhal po nábřeží kilometry daleko. Zachytil jsem jen části, třeba: „Tohle vítězství není vidět z Měsíce, ale hlavně je vidět z každého maďarského okna.“

Když náš stream skončil, šel jsem zpátky do centra oslav. Všude byly i po druhé ráno davy lidí. Na hlavní okružní ulici kolem centra Nagykörút lidi zastavovali auta a nechali je jet, až když zatroubili do rytmu „Árad a Tisza“. Na každé tramvajové zastávce stáli lidi na střeše, někdy se světlicemi a dýmovnicemi. Zpět domů jsem dorazil kolem půl čtvrté. Ten den byl asi nejdelší, co jsem zažil, a nikdy na něj nezapomenu.

***

V ten den po 16 letech skončil režim. Skončila první novodobá neliberální demokracie v západním světě, od které se jezdili učit konzervativci z celého světa. Skončil unikátní systém, zosobněný v jedné ústřední osobě. Volební převrat přišel v zemi, která zásadně ovlivňovala válku na Ukrajině tím, že blokovala podporu Ukrajiny v EU. Viktor Orbán, historická ikona pro miliony Maďarů a zároveň důvod k emigraci pro statisíce jiných, skončil.

Maďarská politika je fascinující, jako celá ta země. Já jsem v Maďarsku před lety našel druhý domov, začal jsem tam jezdit díky výměnnému pobytu na gymnáziu, s kamarády z výměny se vídám dodnes. Časem jsem chtěl pochopit maďarskou politiku, proto jsem se před maturitou začal učit maďarsky,

o dva roky později jsem jel do Budapešti na Erasmus a udělal si zkoušky z maďarštiny. Na začátku učení jsem nečekal, že se z toho stane moje novinářská specializace.

Maďarsko mi změnilo život. Nikdy to ale neznamenalo, že bych ho nevnímal kriticky. Právě proto, že mám Maďarsko rád, se o něm snažím psát a mluvit přesně. Věřím, že to je krásná, temperamentní země. Se zvláštní povahou, všeobjímajícím nacionalismem, pocitem osamělosti „posledního stepního národa", který z nějakého důvodu přišel do Evropy a nikdo mu nerozumí. Národ obrovsky rozdělený, a to i na tom, jestli má už navždy překročit historické křivdy, nebo číhat na příležitost, aby se ty křivdy jednou „napravily".

Maďarské volby letos v dubnu sledoval celý svět. Po čtyřech obdobích orbánismu přišlo skutečné zemětřesení. Příběh volebního világoše začíná záhadnou kauzou milosti, po které, jak popisuju v samostatné kapitole, v únoru 2024 rezignovala prezidentka Katalin Novák. Na konci rezignačního projevu Novák zavřela oči a odříkala první slova maďarské hymny: „Bože, žehnej Maďarovi. Protože tvoje je země, tvoje je moc, a tvoje je sláva." Sotva to řekla, „požehnaný" Magyar přišel a začal si brát zemi, moc i slávu… Následující večer dal Péter Magyar první rozhovor YouTube kanálu *Partizán*, který za pár dnů viděly miliony lidí a otřes v maďarské politice začal.

***

Tato kniha vypráví o vzestupu a pádu orbánismu. První část je o samotném Orbánově režimu, jak ovládl Maďarsko, proč uspěla Orbánova neliberální demokracie, v čem byla tak specifická. Jak Orbán prosadil koncept „národa bez hranic", proč jeho důležitou spojenkyní byla Angela Merkelová, jak

ovládl mediální scénu a udělal nepřítele z Ukrajiny. Proč se stal „Fidelem Castrem pravice“ a ovlivnil celý konzervativní svět.

Druhá část se soustředí na letošní volby a to, co jim předcházelo. Magyarovu strhující kampaň, fenomén Tiszy i rozklad důvěry v Orbánovy schopnosti řešit krize. Myslím, že tenhle blok by mohl být poučný pro všechny české politiky: Tisza a Péter Magyar předvedli takové nasazení a kampaň, jakou jsem u nás nikdy neviděl.

Čím Magyar vyhnal do ulic po celém Maďarsku davy s pochodněmi? Proč se z Orbána stal vzor světových konzervativců a čím je tak ovlivnil? Proč mu ve volbách přála ruská i americká vláda? Proč je Maďarsko politicky vždycky tak zvláštní a často zkouší hrát větší roli, než jaká by mu náležela? Na tyhle a další otázky hledám odpověď už 11 let a teď vám je nabízím. Přeju vám příjemné čtení.

Orbánismus, režim jako žádný jiný

1. kapitola

ZÁPAS TRVÁ, DOKUD NEVYHRAJEME

O některých lidech se říká, že jsou předurčeni k vítězství. Že mají vítěznou mentalitu. Často to znamená, že pro výhru udělají všechno, rozdají hromadu faulů, přizpůsobí si podmínky, nakloní hřiště, ale hlavně na konci vyhrají.

Na málokoho mi to sedí tolik, jako na Viktora Orbána. Nakonec, jeho jméno znamená vítěz, a jeho otec i bratr se jmenují Győző, což maďarsky znamená doslova „vítězící". Tahle kapitola je o tom, co Orbána z jeho povahy a talentu předurčilo k vítězství a jak si pak přepsal pravidla, aby vyhrával ideálně napořád. Orbánismus se však nerodil jen z Orbánových výher, ale i z lekcí, které si vzal z porážek.

Orbánovu posedlost vítězstvím pro mě vyjadřuje mnoho scén a střípků z jeho kariéry. Jeden je docela nedávný. Koncem června 2026 se mi povedlo splnit jedno dávné přání: podívat se do Orbánovy kanceláře. Jelikož Péter Magyar po volbách vystěhoval úřad vlády z karmelitánského kláštera na Budínském hradě, kam ho předtím nastěhoval Orbán, byl od května celý úřad otevřený pro prohlídky. Mě nejvíc zaujala kovová plaketa, na níž má Orbán vygravírovaných 7 maďarských zákonů. Jsou to takové slogany jeho vlády, které si pověsil i do kanceláře.

Zákony zní takto:

Vlast existuje, jen dokud ji má kdo milovat!
Každé maďarské dítě je nová hlídka!
Pravda bez síly mnoho neznamená!
Naše je jen to, co dokážeme ubránit!
Každý zápas trvá, dokud ho my nevyhrajeme!
Hranice má jen stát, národ ne!
Žádný Maďar není sám!

„Každý zápas trvá, dokud ho my nevyhrajeme!" Od politika jsou to znepokojující slova. Demokrat je přeci obeznámen s tím, že může prohrát, patří to k riziku politiky, a prohru musí umět přijmout. Orbánův mindset je ale jiný. Když v roce 2002 poprvé odcházel z vlády do opozice, řekl památnou větu: vlast nemůže být v opozici. Jinými slovy, vlast jsem já.

***

Orbán se narodil v roce 1963 v Székesfehérváru. Jeho otec Győző Orbán byl zemědělský inženýr a člen Maďarské socialistické dělnické strany, vládnoucí strany komunistického Maďarska. V dětství prý Orbán utíkal z domova, měnil školy, do 16 let žil v domě bez tekoucí vody. V roce 1989 v jednom televizním rozhovoru vyprávěl, že jeho otec byl „velmi násilný člověk". Je zřejmé, že Orbán vzešel z těžkého prostředí. Vyrůstal s rodinou střídavě v obcích Alcsútdoboz a Felcsút. Po maturitě se přestěhoval do Budapešti, kde studoval právo a ještě během studií spoluzakládal Svazých mladých demokratů neboli Fidesz (Fiatal demokraták szövetsége).

Prakticky celý dospělý život strávil v politice. Přišel do ní v roce 1988 při založení Fideszu a už z ní neodešel. Fidesz

Viktor Orbán, 20 let v čele
Maďarska, 40 let v politice.

byl jedna z důležitých studentských protirežimních organizací v závěru maďarského socialismu. Mladý Orbán byl bouřlivák, sám říká, že až jeho manželka Anikó Lévai z něj „udělala člověka".

Do povědomí široké veřejnosti se dostal v červnu 1989 na pohřbu revolucionáře z roku 1956 Imreho Nagye. Nagy byl v roce 1956 zatčen a o dva roky později popraven, měl tehdy jen tajný pohřeb. Na jaře 1989 už však v Maďarsku povolovaly šrouby a Nagyův znovupohřeb byl jeden z kroků tohoto procesu. Orbán tehdy vystupoval jako poslední z řečníků a jeho projev byl nejradikálnější, mimo jiné v něm požadoval zahájení odchodu desítek tisíc sovětských vojáků z Maďarska. Už tehdy Orbán projevil dobrý politický instinkt: vycítil, že atmosféra v zemi už se k vyhnání sovětských vojsk přibližuje, a udělal ze sebe symbol tohoto požadavku.

Krátce po revoluci studoval na Oxfordu za stipendium George Sorose. Soros Fidesz sledoval ještě před revolucí v Maďarsku, zdál se mu jako ideální parta těch, kdo by jednou převzali v Maďarsku moc. Orbán býval přesvědčený liberální demokrat, jenže časem došel k názoru, že musí hrát tvrdě a že mantinely liberální demokracie k tomu nejsou zrovna ideální prostředí.

Prvních osm let po revoluci však strávil v opozici. V roce 1994 mezi poraženými přihlížel velkému vítězství lídra socialistů Gyuly Horna, který v roce 1956 po potlačení revoluce sloužil v prorežimních jednotkách armády. Tehdy se Fidesz začal transformovat z liberální strany v nacionalistické, středopravicové uskupení. V roce 1998 pak Orbán prvně vyhrál volby a vládl v koalici se dvěma dalšími stranami, zaváděl protržení reformy a připravoval Maďarsko na vstup do EU. V roce 2002 však volby nečekaně prohrál.

Právě v období mezi lety 2002 a 2010 se dotvářelo to, co Orbán reprezentoval po vítězství s ústavní většinou. V roce 2002 Orbán prohrál volby nečekaně, v té době se o něm šířily nikdy neprokázané fámy: jednak že bije svou manželku, a zadruhé že se léčí na psychiatrické klinice v Rakousku. Právě tehdy Orbán došel k myšlence, že Fidesz musí mít svoje média, ovládnout aspoň část informačního prostoru. Po prohraných volbách pak Orbán nabízel novému premiérovi Péterovi Medgyessymu, že by se zpravodajství maďarské veřejnoprávní televize rozdělilo na dva kanály: jeden vládní, jeden opoziční. Medgyessy Orbána sarkasticky odbyl větou: „Kdo chce televizi, ať si ji koupí!"

Orbán to vzal doslova a začal na tom pracovat. Brzy jeho spříznění podnikatelé založili televizi *Hír TV*, což byl jeden z milníků Orbánova budování vlastního mediálního impéria. Zároveň si tehdy Orbán uvědomil ještě jednu věc: Fidesz nemůže být jen strana, musí za sebou mít občanskou společnost. Proto začal zakládat tzv. Občanské kruhy, spolky příznivců Fideszu na úrovni obcí, kde se diskutovalo o politice. Orbán říkal, že jsou určeny pro ty, kdo se chtějí účastnit „budování vlasti". Z Občanských kruhů se časem stal jeden z klíčových mobilizačních instrumentů Fideszu. Zároveň tehdy vznikly tzv. Kubatovovy seznamy: interní seznamy voličů Fideszu ve všech obcích, pojmenované po poslanci Gáboru Kubatovovi, který je spravoval. Lidé z Fideszu sbírali jména a kontakty příznivců na mítincích a v door-to-door kampani, před volbami pak lidi z Fideszu ideálně za každým přišli nebo mu zavolali.

***

V roce 2006 Orbán před volbami čelil v televizní debatě lídrovi socialistů Ferenci Gyurcsányovi. Orbánovi se debata vůbec nepovedla, byl nepohotový, mluvil příliš odborně, nechal Gyurcsánye ovládnout prostor jednoduchými frázemi. Od té doby nikdy nešel do žádné debaty s oponentem, v Maďarsku tedy už dvacet let nebyla debata kandidátů na premiéra. Tenhle moment přispěl k tomu, jak Orbán po roce 2010 nastavil politickou debatu: Fidesz se s druhou stranu nebaví, nenechává se konfrontovat, k voličům mluví skrze své kanály. Orbán dokonce zásadně nezmiňuje své oponenty jménem, až na jedinou výjimku kterou je právě Ferenc Gyurcsány, Orbánův dávný rival. U jiných používá skoro vždy jen slovo „levice".

Volby 2006 Orbán po nezdaru v debatě opět prohrál a ve Fideszu se začalo řešit, zda by nebylo lepší ho nahradit. Krátce poté však nastal zlom, který úvahy o nástupnictví upozadil a maďarskou politiku nasměroval na roky dopředu. V září 2006 unikl do médií projev tehdejšího premiéra Gyurcsánye pronesený před poslanci jeho strany MSZP (socialistická strana, transformovaná z předrevoluční MSZMP) v letovisku Balatonőszöd. „Nemáme moc na výběr, protože jsme to pom*dali. Ne trochu, hodně. Lhali jsme ráno, v noci i večer," říkal tehdy Gyurcsány, aniž by věděl, že ho někdo z kolegů nahrával. Nahrávka vyvolala obrovské protesty a nepokoje, došlo i na zapalování aut a střety s policií. Policie při zásahu proti protestujícím zranila mnoho lidí obušky, gumovými projektily a slzným plynem.

Mimochodem, už tehdy se na scéně objevil Péter Magyar. Jako mladý právník nabízel pomoc lidem zraněným při protestech, a to spolu s Gergelyem Gulyásem, kmotrem Magyarova syna, pozdějším ministrem Orbánovy vlády. Premiér Gyurcsány i přes pobouření veřejnosti označil zásah za přiměřený a zůstal ve funkci ještě do roku 2009.

Orbán tehdy opět prokázal vítězný instinkt. Po propuknutí skandálu s őszödským projevem nepožadoval předčasné volby, ale jen rezignaci premiéra. Správně si spočítal, že když socialisty a liberály nechá dovládnout v tak těžké pozici a po ztrátě důvěry, Fidesz mezitím bude jen růst.

Maďarsko bylo už tehdy v ekonomických nesnázích, které se ještě prohloubily po roce 2008 a světové finanční krizi. Jedním z největších problémů byly tzv. devizové úvěry, půjčky v cizích měnách. V Maďarsku se staly v nultých letech populárními díky nižším úrokům, takže si Maďaři běžně brali hypotéky zejména ve švýcarském franku. Když přišla krize a propad forintu, najednou jim hypotéky zdražovaly i o desítky procent, což dopadlo na statisíce rodin. Zároveň s tím se Maďarsko velmi rychle zadlužovalo, rostla nezaměstnanost, což mimo jiné dalo vyrůst ultrapravicovému hnutí Jobbik, postavenému výrazně na protiromské rétorice. Fidesz mezitím dále budoval voličskou i aktivistickou bázi po celém Maďarsku, rostly i Občanské kruhy.

V roce 2010 před volbami Maďarsko, tehdy už vedené přechodným premiérem Gordonem Bajnaiem, čerpalo peníze z půjčky Mezinárodního měnového fondu a řešilo se, zda země nedojde do stavu platební neschopnosti. V této atmosféře šel Fidesz do voleb pro takřka jistou výhru. „Malé vítězství, malé změny. Velké vítězství, velké změny," říkal tehdy Orbán. Přišlo opravdu velké vítězství.

2. kapitola

REŽIM NÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

V dubnu 2010 Fidesz ovládl volby s výsledkem 52,7 % a získal poprvé ústavní většinu, druhá MSZP brala jen 19,3 %. Do parlamentu prošly i dvě nové strany: ultrapravicový Jobbik s 16 % a se 7,5 % zelené hnutí Politika může být jiná (LMP). Okamžitě po volbách označil Orbán výsledek za „revoluci ve volebních urnách" a avizoval, že začíná budovat nový režim zvaný Systém národní spolupráce (zkráceně se mu říká NER, plný název zní Nemzeti együttműködés rendszere).

V čem přesně NER spočívá, popsal Orbán v několika zásadních projevech. První z nich se odehrál už v roce 2009 na uzavřeném setkání špiček Fideszu ve městě Kötcse. Tehdy Orbán představil koncept „centrálního silového pole". Šlo o vizi, ve které v příštích 15–20 letech nebude politika soubojem dvou pólů, ale v níž bude témata a diskurz diktovat Fidesz plus jeho provládní tábor v médiích a občanském sektoru. Centrální silové pole pak mají ze stran obklopovat dva menší silové proudy – zprava krajní pravice, reprezentovaná tehdy rostoucím Jobbikem, zleva pak krachující levice a nové liberální strany.

Centrální pole se slovy Orbána má vyznačovat tím, že „bude schopné formulovat národní záležitosti – a nebude je zastupovat v neustálém sporu, ale jako něco přirozeného. (…) Jednoduše řečeno: pokoušíme se vybudovat takový systém vládnutí, který minimalizuje možnost obnovení duálního silového pole a namísto toho uspořádá politické otázky

v jednom velkém centrálním silovém poli.“ Jinými slovy, Fidesz ovládne prostor do té míry, že o velkých otázkách nebude vůbec vést diskuzi, jen diktovat tempo. Tenhle projev je takový prolog Orbánova režimu.

Na začátku režimu národní spolupráce byly nevyhnutelné velké ekonomické reformy. Maďarsko se nacházelo v hluboké krizi a společnost byla připravená i na nepříjemná opatření. Orbán přišel se sérií kroků. Zaprvé zavedl mimořádné sektorové daně pro banky, telekomunikační a energetické firmy, které byly většinou zahraniční.

Kontroverzní a zásadní krok pak bylo faktické znárodnění druhého pilíře důchodového systému, ve kterém měli tehdy Maďaři úspory asi 260 miliard korun, necelých 10 % maďarského HDP. Orbán to provedl neortodoxním způsobem: zákonem určil, že lidé spořící ve 2. pilíři v soukromých fondech budou převedeni zpět do státního prvního pilíře, pokud aktivně neoznámí, že chtějí v soukromém pilíři zůstat. Kdo zůstal, čelil velmi nevýhodným podmínkám budoucího nároku na státní důchod. Z asi 3,1 milionu členů pilíře se rozhodlo zůstat jen kolem 40 tisíc. Prakticky všechny úspory v těchto fondech tak přešly pod stát. Orbán tehdy použil velmi originální vysvětlení: druhý pilíř byl ve skutečnosti trik socialistických vlád, jak na penězích Maďarů nechat vydělávat zahraniční kapitál. Fidesz jen napravil tenhle „levicový podvod“ a vrátil peníze Maďarů do bezpečí, pod křídla státu.

Vláda zároveň zavedla povinné veřejně prospěšné práce pro nezaměstnané. V té době velmi výhodnými investičními pobídkami přilákala do Maďarska některé velké zahraniční zaměstnavatele, třeba německé automobilky. Během několika let tak výrazně snížila nezaměstnanost a vznikl dojem, že kdo chce, ten pracuje. Orbán v návaznosti na to často používá termín „ekonomika založená na práci“.

***

Začala se rýsovat celá nová společenská smlouva ekonomického orbánismu. Stát v Orbánově pojetí pomáhá lidem, kteří žijí dle jeho představ: pracují, vychovávají děti a ideálně přitom splácejí bydlení a tím se zajišťují. Proto Fidesz už v prvním období výrazně daňově zvýhodnil rodiny s dětmi, což se později dále stupňovalo přes velké dotace na hypotéky až po doživotní osvobození matek nejméně dvou dětí od daně z příjmu.

Podstatné v tom všem bylo, že Orbán nebudil dojem, že si to všechno platí obyčejní Maďaři, nebo že ozdravování ekonomiky jde na jejich úkor. Díky zaměření na sektorové daně dokázal tvořit narativ, že to všechno platí zahraniční kapitál, který doteď Maďarsko vysával. Na tom pak staví další z pilířů Orbánova systému: takzvaná národní buržoazie. Orbánova ekonomika sice pobídkami lákala investory především z Německa na levnou práci, zároveň však stavěla na odporu k zahraničnímu kapitálu ve strategických odvětvích. To je dané i charakterem maďarské privatizace.

Privatizace po roce 1990 probíhala v Maďarsku o trochu jinak než u nás. Největší rozdíl byl v tom, že se privatizovalo primárně do zahraničních rukou. Mezi lety 1990–1996 tvořily zahraniční měny 63 % privatizačních příjmů Maďarska, kdežto u Česka to bylo 15 %. Další část pak shrábla postkomunistická ekonomická elita, lidé navázaní především na letitou vládní stranu MSZP, která vznikla přerodem z předrevoluční komunistické strany. Když lidé po roce 2006 přicházeli o bydlení kvůli zahraničním bankám, raketově se jim zdražovaly energie a země byla zadlužená u Mezinárodního měnového fondu, Orbán nabídl následující příběh: socialisté nás prodali do zahraničí, udělali z nás slabou, vykořisťovanou

zemi, proto je potřeba obrat k národní ekonomice. Co z vás zahraniční korporace a banky vytáhly, dostaneme skrze sektorové daně zpátky.

Tuhle myšlenku později víc rozvedl v projevu na maďarském politickém festivalu v Tusnádfürdő (město v Rumunsku, rumunsky se řekne Băile Tuşnad) v roce 2013, kde tvrdil, že Maďarsko před rokem 2010 „navzdory politické svobodě zůstalo závislou a vykořisťovanou zemí". Také řekl, že cílem vlády je vybudovat ekonomiku, kde hodnota, kterou Maďaři vytvoří, bude co nejvíc zůstávat v Maďarsku.

Nástrojem je již zmíněný koncept „národního kapitálu (nemzeti tőke)" či „národní buržoazie". Orbán začal otevřeně budovat maďarskou ekonomickou elitu, jejímž symbolem se stal Lőrinc Mészáros, Orbánův přítel z dětství. Ještě v roce 2010 byl Mészáros instalatér a drobný podnikatel, již o tři roky později patřil mezi 100 nejbohatších Maďarů a v roce 2021 se stal tím vůbec nejbohatším. Podstatou zbohatnutí Mészárose a dalších postav, například Orbánova zetě Istvána Tiborcze, bylo cílené dotování jejich byznysu skrze státní zakázky a dotace. Národní kapitalisté se pak Fideszu odvděčovali sponzoringem strany, skupovali velká média a nechali je obracet na Orbánovu stranu.

Tento částečně přiznaný systémový klientelismus od začátku část veřejnosti iritoval, čehož využívala opozice. Například primátor Budapešti Gergely Karácsony vyhrál volby v roce 2019 mimo jiné s vizí zavést v Budapešti „Tiborczovu daň", pojmenovanou po Orbánově zeťovi. Zároveň však měl klientelismus po celou dobu určitou podporu, nebo přinejmenším toleranci voličů Fideszu.

Primátor Karácsony před lety v jednom rozhovoru říkal, že jeho příbuzní žijící u jezera Balaton volí Fidesz. Když se jich ptal, proč jim nevadí, že Orbánovi oligarchové

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Világoš, Vzestup a pád Viktora Orbána**.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.